

AUTONÓMIA ÉS KISEBBSÉGI KÉPVISELET:
DÉL-TIROL HELYZETE

KATICS VIRÁG

Sergiu Constantin előadása az Andrássy Egyetemen, 2013. szeptember 20-án

Írásomban a Dél-tiroli kisebbségi lét körülményeit vizsgálom, nagy hangsúlyt fektetve a jelenlegi politikai, oktatási rendszerre, és az azt övező társadalmi problémákra.

Kulcsszavak: Dél-Tirol, Olaszország, autonómia, kisebbség, Bolzano, német

*

Előadásában *Sergiu Constantin*,¹ a *European Academy* (EURAC) kutatója az olaszországi Dél-Tirolban élő német kisebbség jelenlegi helyzetét elemzi, részletesen taglalva az 1971-es Autonómia Statútum bevezetése után kialakult politikai problémákat. Felhívja a figyelmet a társadalmi konfliktusokra, valamint az etnikai, nyelvi hovatartozást érintő kérdésekre.

Előadását *Sergiu Constantin* történelmi áttekintéssel kezdte, felvázolva azokat a folyamatokat, amelyek Bolzano autonóm megye kialakulásához vezettek. A mai Trentino-Alto Adige régiót az 1919-ben létrejött Saint-Germain-i békeszerződés alapján csatolták Olaszországhoz.² Az évtizedekig tartó osztrák tiltakozás következtében 1946-ban a két ország külügyminisztere aláírta a Gruber-De Gasperi egyezményt, mely garantálja a német kisebbség számára a végrehajtói és törvényhozói autonómiát Bolzano tartományban. Ausztria továbbra sem volt elégedett, így az ENSZ közgyűléséhez benyújtott panasz után az olasz parlament 1971-ben megszavazta az Autonómia Statútum bevezetését, ezzel megteremtve a valódi kisebbségi autonómiát. A jelenleg Bolzano tartományban élő népesség többségében németajkú (70 %), kisebb számban jelen vannak olasz anyanyelvűek (26 %), valamint ladinok (4 %).³ Habár a revízióval kapcsolatos törekvések időközben alábbhagytak, az etnikai sokszínűség továbbra is jelentős konfliktusokhoz vezet.

1. Táblázat. A népesség etnikai megoszlása 2011-es adatok alapján:

Nyelv	fő	%
Német	314604	69,41
Olasz	118120	26,06
Ladin	20548	4,53
Összesen	453727	100

¹ További információ *Sergiu Constantin*ről: <http://www.eurac.edu/staff/SConstantin/default.html>

² A tartomány neve német/olasz/ladin nyelven Autonome Provinz Bozen — Südtirol; Provincia autonoma di Bolzano — Alto Adige; Provincia autonoma de Balsan/Bulsan — Südtirol. Területe 7400 km².

³ <http://www.provincia.bz.it/en/>

Az Autonomia Statútum⁴ értelmében a tartományban mind a német, mind az olasz nyelv hivatalosnak minősül. Az anyanyelvű oktatás rendszerének megteremtésére irányuló törekvések több kérdést is felvetnek. Habár a szülők szabadon dönthetnek arról, hogy gyermeküknek milyen nyelvű iskolát választanak, mindenhol kötelezően kétnyelvű oktatás folyik. A mindkét nyelv tanulásáról szóló rendelkezés célja a Dél-Tirolban élő különböző nyelvi csoportok integrációjának elősegítése. Ez alapján egyértelműen látszik, hogy az állam a németajkú lakosság asszimilációját támogatná, azonban a németek többsége mégis az anyanyelvének megfelelő iskolát választ, így próbálván megőrizni saját kulturális örökségét.

A nyelvi diverzitással kapcsolatos legfőbb probléma a minden évben megtartott népszámlálás, amely során minden lakosnak nyilatkoznia kell arról, hogy mely nyelvi kisebbség tagjának vallja magát, így érvényesítve az etnikai arányosság elvét. Ennek értelmében a közszféra munkahelyeit, valamint a szociális ellátásokat minden településen az ott élő népcsoportok arányában osztják el. A rendszer hibája, hogy a lakosok csak egy népcsoporthoz tartozónak vallhatják magukat, azonban az utóbbi időben megnövekedett a vegyesházasságok száma, ami több kérdést is felvet. Mivel a nyilatkozattétel kötelező mindenki számára, így vegyesházasságból származóknak is kötelességük állást foglalni, hiába szeretnének hivatalosan is mindkét népcsoporthoz tartozni. Habár azok számára, akik nem tudnak választani a három (német, olasz, ladin) lehetőség közül, azoknak lehetőségük van egy negyedik opcióra szavazni (egyik sem), de azon belül is meg kell jelölniük egy preferenciát, szintén ugyanezen három lehetőség közül, ami azonban nem oldja meg a problémát.

Az utóbbi években jelentős változások következtek be a tartomány pártrendszerében is.⁵ A német és olasz pártok mellett előtérbe kerültek a soknemzetiségű pártok, ezek közül a legjelentősebb az 1993-ban alapított Zöld Párt. A Zöldek célja a három nemzetiség közötti kapcsolat javítása. Erre nagyon jó példa, hogy a párton belül a mandátumok egyenlően kerülnek felosztásra a népcsoportok képviselői között. A Zöld Párt sikerét tükrözi, hogy jelenleg tartományi szinten az öt legnagyobb párt közé tartozik, két képviselőt delegálva a Tartományi Tanácsba.

2. Táblázat. A legjelentősebb pártok a 2008-as parlamenti választások eredmények alapján:

<i>Pártok</i>	<i>Szavazatok</i>	<i>Szavazatok (%)</i>	<i>Mandátumok</i>
South Tyrolean People's Party	146545	48,1	18
The Freedomites	43614	14,3	5
The People of Freedom	25294	8,3	3
Democratic Party	18139	6,0	2
Greens	17743	5,8	2
South Tyrolean Freedom	14888	4,9	2
Union for South Tyrol	7048	2,3	1

Végző soron megállapítható, hogy a kisebbségi jogok bővítésének merev elutasítása hosszú távon nem vezet megoldáshoz, hiszen a németajkú lakosság továbbra is elsődleges céljának tartja kulturális örökségének megőrzését.

© DKE 2013

<http://www.southeast-europe.org>
Contact: dke@southeast-europe.org

Figyelem! *Kedves kutató!* Ha erre az írásunkra hivatkozik, vagy idézi annak egy részét, kérjük, küldjön erről egy email-t a főszerkesztő részére a dke@southeast-europe.org címre. *A tanulmányt a következőképpen idézze:*

Katics Virág: Autonomia és kisebbségi képviselet: Dél-Tirol helyzete. *International Relations Quarterly*, Vol. 4. No.3. (2013 őszi) 2p. Együttműködését köszönöm. *A főszerkesztő*

⁴ <http://www.provinz.bz.it/en/>

⁵ <http://www.consiglio-bz.org/it/elezioni/risultati-elezioni-provinciali.asp>